

El Banquet

DE L'ALBEREDA

EXEMPLAR GRATUIT

PERIODIC D'INFORMACIÓ JUVENIL

N.º 9 XATIVA NOVEMBRE 1986

29-30 NOVEMBRE
ANTIC MERCAT D'ABAST.
XÀTIVA

EXTRA
Ees-Jove

LES FONTS DE XÀTIVA

De Xàtiva deien els amics de l'antigor que era "la Ciutat de les mil fonts". Potser necessitaven crear un tòpic local i no es van calfar massa el cap comptant-les.

És cert però, que als carrers de Xàtiva es troben moltes més fonts de les que serien la mitja per habitant a les Ciutats del nostre País. Aquesta riquesa artística i cultural es trobava en un estat lamentable fins l'any 1979, a partir del qual els Ajuntaments democràtics iniciaren un lent però continu procés de recuperació. Ara, amb la restauració de la Font de Sant Francesc, s'ha tancat una etapa en la recuperació de les nostres fonts més monumentals, com són la de la Pl. Sant Jaume, la dels Vint-i-cinc Dolls, la de l'Aldomar i la de la Trinitat. En aquest apartat, sols quedaria fer-li un repàs a la de Sant Joan del Raval, encara que no es tracta d'una necessitat pre-emptòria.

Paral·lelament a esta tasca de recuperació de les fonts més vistoses, s'han rehabilitat d'altres més modestes, adossades als murs de les cases dels nostres carrers, substituint els antics canons per aixetes.

Encara queden unes quantes fonts d'aquest grup que es troben en un estat d'abandonament incompreensible, no sé si per oblit. Les característiques d'aquestes fonts fan àdhuc excessiu parlar de "restauració". Simplement cal una neteja (en algun cas una mínima reconstrucció), la instal·lació d'una canonada que connecte amb la xarxa d'aigües potable del carrer i col·locar una aixeta.

Un exemple del que diem és el curiós cas del carrer de les Ànimes. En ell hi havia tres fonts, les quals es troben abandonades en l'actualitat, sense donar servei. La primera d'elles es troba desmuntada a la porta de l'antiga gossera Municipal. Es tracta d'un conjunt de peces de marbre buixcarró abandonades ja fa anys sobre la vorera. Possiblement són les parts que conformaven una font que podria haver estat ubicada a la façana de la casa enderrocada per construir l'actual patracol arquitectònic que fa paret amb la gossera. Pel que es pot veure in situ (la pica apareix cul per amunt), i pel nombre de peces, era una font d'una certa complexitat. Valdria la pena tornar a muntar-la allí mateix, aprofitant el racó i l'ampla vorera.

Més amunt i ja en el segon tram del carrer, trobem una altra font, adossada a la façana d'un magatzem de materials de construcció, on estava la petita i desapareguda església del Sufragi (S.XV) i el Fossar vora la muralla que abaixava des del Torreó. Aquest cementiri fou utilitzat fins el segle XIX i encara es conserven algunes làpides pel veïnat. També queden restes arquitectòniques d'ell, cosa que podeu comprovar amb uns prismàtics, situant-vos en el senderol que va des de la Nevera fins la Cova dels Coloms. Una vegada allí dalt, heu d'albirar uns corrals que hi ha entre la Plaça del Trinquet i el carrer de les Ànimes o del Fossar. En un mur d'estos patis s'aprecien els nínxols, ja sense làpides. El seu estat de conservació és completament ruïnós.

La tercera i última font del carrer està una mica més amunt. És d'una tipologia semblant a la que tenia la de l'escalinata del carrer de les Santes abans de la seua "modernització naïf". Vora aquesta font viuen famílies humils i seria bo que rajara aigua novament, perquè poguessen gaudir-la generosament. Quan jo era xicotet deien a estes situacions tercermundistes "problemes de Justícia Social". Sembla que la tal Justícia (una tia escotada que juga a la gallineta cega amb una balança a les mans), no es deixa veure gaire per la part més alta del carrer les Ànimes. Ni abans ni ara.

En un altre carrer proper, el de Vera, hi ha una senzilla i xicoteta font, una "font nana", que tampoc raja.

És segur que si busqueu, trobareu algun cas més de font adossada que no funcione. Quànt a les fonts exemptes, farem menció de dues que es troben en "zona verda".

La primera d'elles està al jardí del Bes, prop del temple pseudoàrab. És una petita font metàl·lica, amb cert aire modernista. Té una forma estilitzada i queda coronada al cim per una mena de pinya o pom, com aquells que hi havia en baixar al final de la barana en les escales principals de les cases antigues. El ceptre metàl·lic queda insert en una base circular d'obra, xapada amb taulellets de principis de segle. Sols s'ha de netejar, pintar la part metàl·lica i posar-li una aixeta.

L'altra font és la que hi ha vora correus i la biblioteca municipal. Es va construir als anys quaranta per celebrar localment la "pau de Franco" i per tant, tenia una clara intenció commemorativa, que és el mateix que dir política. El rei Ferran VII, que va tindre una forma de governar força semblant a la del senyor d'unies més amunt, també té a Xàtiva dues fonts a ell directament dedicades ("**humile monumentum dicavere**") i no estan seques. Cal arreglar-la perquè forma part ja de la nostra història o si voleu millor, de la nostra arqueologia més immediata. La seua estratègica situació fa convenient que torne a funcionar prescindint de polítiques aigualides. Siguem pragmàtics. Quan ve la fira i n'hi ha revetlla a la Glorieta, ens hem d'anar a veure a la Font del Lleó i açò no és plan.

Cal que tots els xativencs sentim estima per les nostres velles fonts i que ens preocupem per conservar-les en el millor estat possible, per exemple, no deixant el fem a llur vora, fet que és a més d'antiestètic insalubre. Les "**Ordenanzas de la Ciudad de San Phelipe**" condemnaven severament açò:

"Fuentes publicas se mantengan limpias.- Las fuentes publicas, que tiene la Ciudad en sus calles, y plazas, se conserven limpias: castigandose a los que en sus pilones arrojen inmundicias, ò maltraten, ò estorven sus conductos; (...) y a los que causen estos daños, ò contravengan a esta ordenanza, se sacará la pena de doce sueldos, a más de resarcir dichos daños".

(Part II, Títol XXXV, Ord. XXVI)

Finalment no sols hauríem de conservar en perfecte estat les nostres fonts del casc antic, sinó que caldria reprendre l'antic costum i construir-ne de noves a la part moderna de la ciutat. Així, fins a mil i una fonts.

Que l'aigua de Bellús, dolça i enigmàtica, ens done vida per poder veure-ho.

Josep Lluís Cebrian

